SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 16. marca 2006*

V zadevi C-234/04,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Landesgericht Innsbruck (Avstrija) z odločbo z dne 26. maja 2004, ki je na Sodišče prispela 3. junija 2004, v postopku

Rosmarie Kapferer

proti

Schlank & Schick GmbH,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi P. Jann, predsednik senata, N. Colneric (poročevalka), sodnica, K. Lenaerts, E. Juhász in M. Ilešič, sodniki,

* Jezik postopka: nemščina.

generalni pravobranilec: A. Tizzano,
sodni tajnik: B. Fülöp, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 8. septembra 2005,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za Schlank & Schick GmbH M. Alexander in M. Dreschers, odvetnika,

— za Republiko Avstrijo H. Dossi in S. Pfanner, zastopnika,

— za Češko republiko T. Boček, zastopnik,

— za Zvezno republiko Nemčijo A. Tiemann in A. Günther, zastopnika,

— za Francosko republiko A. Bodard-Hermant ter R. Abraham, G. de Bergues in J.-C. Niollet, zastopniki,

— za Republiko Ciper M. Chatzigeorgiou, zastopnica,

— za Kraljevino Nizozemsko C. A. H. M. ten Dam, zastopnica,

— za Republiko Finsko T. Pynnä, zastopnica,

— za Kraljevino Švedsko A. Falk, zastopnica,

— za Združeno kraljestvo Velika Britanija in Severna Irska E. O'Neill, zastopnica, skupaj z D. Lloyd-Jonesom, QC,

— za Komisijo Evropskih skupnosti A.-M. Rouchaud in W. Bogensberger, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 10. novembra 2005

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov 10 ES in 15 Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2001, L 12, str. 1).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med avstrijsko državljanko R. Kapferer, s stalnim prebivališčem v Hallu na Tirolskem (Avstrija), in družbo za prodajo po pošti, ustanovljeno po nemškem pravu, Schlank & Schick GmbH (v nadaljevanju: Schlank & Schick) s sedežem v Nemčiji, v katerem tožeča stranka zahteva, naj se toženo stranko obsodi na izplačilo dobitka tožeči stranki, ker je v pošiljki, ki jo je poimensko naslovila na tožečo stranko, predmetna družba pri njej ustvarila vtis, da je zadela nagrado.

Pravni okvir

Skupnostna ureditev

3 Člen 15(1) Uredbe št. 44/2001 določa:

„V zadevah v zvezi s pogodbami, ki jih sklene oseba – potrošnik – za namen, za katerega se šteje, da je izven njegove poklicne ali pridobitne dejavnosti, se pristojnost določi v skladu s tem oddelkom brez poseganja v člen 4 in v peto točko člena 5:

[…]

c) v vseh drugih primerih, če je bila pogodba sklenjena z osebo, ki opravlja gospodarsko ali poklicno dejavnost v državi članici, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče, ali če na kakršen koli način usmerja to svojo dejavnost v to državo članico ali v več držav, vključno s to državo članico, pogodba pa spada v okvir te dejavnosti.“

4 V skladu s členom 16(1) te uredbe lahko „[p]otrošnik […] sproži postopek zoper drugo pogodbeno stranko bodisi pred sodišči v državi članici, v kateri ima ta stranka stalno prebivališče, ali pred sodišči kraja, kjer ima potrošnik stalno prebivališče“.

5 Člen 24 Uredbe št. 44/2001 določa:

„Poleg pristojnosti, ki izhaja iz drugih določb te uredbe, je pristojno tudi sodišče države članice, pred katerim se toženec spusti v postopek. To pravilo pa ne velja, če se je spustil v postopek, da bi ugovarjal pristojnosti ali če je v skladu s členom 22 izključno pristojno drugo sodišče.“

Nacionalna ureditev

6 Člen 5j avstrijskega zakona o varstvu potrošnikov (Konsumentenschutzgesetz) v različici na podlagi zakona, ki je začel veljati 1. oktobra 1999 (BGBl. 185/1999, v nadaljevanju: KSchG), določa:

„Podjetja, ki na določenega potrošnika naslovijo obljube nagrade ali podobna sporočila, ki so zapisana tako, da pri potrošniku vzbudijo vtis, da je zadel določeno nagrado, morajo to nagrado potrošniku izročiti; to nagrado je mogoče zahtevati pred sodišči.“

7 Člen 530 avstrijskega zakonika o pravdnem postopku (Zivilprozessordnung, v nadaljevanju: ZPO) glede pogojev za obnovo postopka določa:

„(1) postopek, ki se je končal z meritorno odločbo, se lahko na zahtevo stranke ponovno odpre,

[…]

5. če je bila odločba kazenskega sodišča, na kateri temelji zadevna odločba, razveljavljena z drugo pravnomočno sodbo;

6. če stranka odkrije ali ji je omogočena uporaba predhodne pravnomočne odločbe glede iste zahteve ali istega pravnega razmerja, s katero se konča spor med strankama postopka, ki ga je treba ponovno odpreti;

7. če stranka ali izve za obstoj novih dejstev, ali odkrije, ali lahko uveljavlja nove dokaze, katerih predložitev ali uporaba v predhodnih postopkih bi lahko imela za posledico zanjo ugodnejšo odločbo.

(2) Če predlog za obnovo postopka utemeljujejo okoliščine, navedene v odstavku 1, točka 7, je ta dopustna le, če stranka brez lastne krivde novih dejstev ali dokazov ni mogla uveljavljati pred zaključkom ustnega postopka, na podlagi katerega je prvostopenjsko sodišče sprejelo odločbo.“

8 Člen 534 tega zakonika določa:

„(1) Predlog je treba vložiti v prekluzivnem roku štirih tednov.

(2) Ta rok začne teči:

[…]

4. v primeru iz člena 530(1), točka 7, od dne, ko bi stranka sodišču lahko predložila dejstva in dokaze, za katere je izvedela.

(3) Predloga za obnovo postopka ni več mogoče vložiti po poteku desetih let od dneva, ko je sodba postala pravnomočna.“

Spor o glavni stvari

9 R. Kapferer je kot potrošnica od družbe Schlank & Schick večkrat prejela reklamno pošto z obljubami nagrad. Približno dva tedna po vnovičnem dopisu, ki je bil nanjo naslovljen osebno in v skladu s katerim naj bi ji bila na voljo nagrada v obliki gotovinskega dobroimetja v znesku 53.750 ATS, to je 3.906,16 EUR, je R. Kapferer prejela dopis, ki je med drugim vseboval naročilnico, dopis o zadnjem pozivu v zvezi s tem gotovinskim dobroimetjem in obračun poslovanja. V skladu s pogoji

sodelovanja/podelitve, navedenimi na zadnji strani zadnjega poziva, je bilo sodelovanje pri podelitvi dobroimetij pogojeno s poskusnim naročilom brez obveznosti.

10 R. Kapferer je družbi Schlank & Schick poslala zadevno naročilnico, potem ko je nanjo prilepila odrezek dobroimetja in se na hrbtno stran te naročilnice podpisala pod navedbo „[s]eznanjen/a sem s pogoji sodelovanja“, ne da bi pogoje sodelovanja/podelitve prebrala. Ni bilo mogoče ugotoviti, ali je pri tem opravila naročilo.

11 R. Kapferer, ki ni dobila nagrade, za katero je menila, da jo je zadela, je to nagrado zahtevala na podlagi člena 5j KSchG in Bezirksgericht Hall in Tirol predlagala, naj družbi Schlank & Schick naloži, naj ji izplača znesek 3906,16 EUR, povečan za 5 % obresti, ki so začele teči 27. maja 2000.

12 Družba Schlank & Schick je podala ugovor nepristojnosti sodišča, kateremu je bila zadeva predložena v odločanje. Zatrjuje, da se določbe členov 15 in 16 Uredbe št. 44/2001 ne uporabljajo, ker predpostavljajo obstoj odplačne pogodbe. Sodelovanje v nagradni igri naj bi bilo pogojeno z naročilom, ki pa naj ga R. Kapferer ne bi nikoli opravila. Pravica, ki izhaja iz člena 5j KSchG, naj ne bi bila pogodbena.

13 Bezirksgericht je zavrnilo ugovor nepristojnosti in se razglasilo za pristojno na podlagi členov 15 in 16 Uredbe št. 44/2001, ker po njegovem mnenju med strankama v sporu obstaja pravno razmerje. Po vsebini pa je vse zahteve R. Kapferer zavrnilo.

14 R. Kapferer je vložila pritožbo pri predložitvenem sodišču. Družba Schlank & Schick je presodila, da sklep Bezirksgericht o njegovi pristojnosti nanjo ni vplival neugodno, ker je v vsakem primeru uspela po vsebini. Zato ni izpodbijala tega sklepa o pristojnosti.

15 Vendar predložitveno sodišče opozarja, da bi družba Schlank & Schick lahko izpodbijala zavrnitev ugovora nepristojnosti, ker bi ta sklep sam lahko vplival na njen položaj.

Vprašanja za predhodno odločanje

16 Landesgericht Innsbruck izraža dvome o mednarodni pristojnosti Bezirksgericht. Predložitveno sodišče, ki se sklicuje na sodbo z dne 11. julija 2002 v zadevi Gabriel (C-96/00, Recueil, str. I-6367), se sprašuje, ali zavajajoča obljuba nagrade z namenom, da se sklene pogodba, ki pripravi podlago za sklenitev te pogodbe, pomeni dovolj tesno zvezo z nameravano sklenitvijo potrošniške pogodbe, da bi vzpostavila pristojnost za potrošniške pogodbe.

17 Ker družba Schlank & Schick ni izpodbijala sklepa o zavrnitvi ugovora nepristojnosti, se predložitveno sodišče sprašuje, ali mora na podlagi člena 10 ES vseeno ponovno preučiti in razveljaviti pravnomočno sodbo glede mednarodne pristojnosti, če bi se izkazalo, da je v nasprotju s pravom Skupnosti. Predložitveno sodišče preučuje obstoj take obveznosti in se sprašuje zlasti o možnosti prenosa načel, postavljenih v sodbi z dne 13. januarja 2004 v zadevi Kühne & Heitz (C-453/00, Recueil, str. I-837), o dolžnosti upravnega organa, da ponovno preuči dokončno upravno odločbo, ki je v nasprotju s pravom Skupnosti, kot ga je medtem razlagalo Sodišče.

18 V teh okoliščinah je Landesgericht Innsbruck prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. O odločbi prvostopenjskega sodišča o pristojnosti

a) Ali je treba v členu 10 ES zapisano načelo sodelovanja razlagati tako, da je tudi nacionalno sodišče na podlagi pogojev, zapisanih v sodbi v zadevi Kühne & Heitz, dolžno ponovno preučiti pravnomočno sodno odločbo in jo razveljaviti, če se izkaže, da je v nasprotju s pravom Skupnosti? Ali v primerjavi s tistimi, ki veljajo za upravne odločbe, obstajajo za ponovno preučitev in umik sodnih odločb še drugi pogoji?

b) Ob pritrdilnem odgovoru na prvo vprašanje pod a

Ali je v členu 534 ZPO določeni rok za umik sodne odločbe, ki je v nasprotju s pravom Skupnosti, združljiv z načelom polne učinkovitosti prava Skupnosti?

c) Prav tako ob pritrdilnem odgovoru na prvo vprašanje pod a

Ali mednarodna (ali krajevna) nepristojnost, ki ni bila popravljena v skladu s členom 24 Uredbe Sveta št. 44/2001, pomeni kršitev prava Skupnosti, ki ob upoštevanju zadevnih načel lahko ovrže pravnomočnost sodne odločbe?

d) Ob pritrdilnem odgovoru na prvo vprašanje pod c

Ali mora pritožbeno sodišče ponovno preučiti vprašanje mednarodne (ali krajevne) pristojnosti po Uredbi št. 44/2001, če je odločba o pristojnosti prvostopenjskega sodišča sicer že pravnomočna, meritorna odločba pa še ne? Ali je ob pritrdilnem odgovoru ta preizkus treba izvesti po uradni dolžnosti ali le na zahtevo ene od strank v postopku?

2. O določitvi sodne pristojnosti za potrošniške pogodbe v smislu člena 15(1)(c) Uredbe št. 44/2001

a) Ali pomeni zavajajoča obljuba nagrade, ki je pobuda za sklenitev pogodbe, ki pripravi podlago za sklenitev te pogodbe, dovolj tesno zvezo z nameravano sklenitvijo potrošniške pogodbe, da se za iz nje izhajajoče zahtevke lahko uporabi pravilo določitve sodne pristojnosti za potrošniške pogodbe v smislu člena 15(1)(c) Uredbe št. 44/2001?

b) Ob nikalnem odgovoru na drugo vprašanje pod a

Ali se pravilo določitve sodne pristojnosti za potrošniške pogodbe lahko uporabi za zahtevke, ki izhajajo iz predpogodbenega dolžniškega razmerja in ali pomeni neka zavajajoča obljuba nagrade, ki pripravi podlago za sklenitev pogodbe, dovolj tesno zvezo z iz nje izhajajočim predpogodbenim dolžniškim razmerjem, da se tudi v tem primeru lahko uporabi pravilo določitve sodne pristojnosti za potrošniške pogodbe?

c) Ali se pravilo določitve sodne pristojnosti za potrošniške pogodbe lahko uporabi le tedaj, ko so izpolnjeni pogoji, ki jih podjetje objavi za sodelovanje v nagradni igri, tudi če ti pogoji za materialni zahtevek, ki izhaja iz člena 5j KSchG, sploh niso pomembni?

d) Ob nikalnem odgovoru na drugo vprašanje pod a in b

Ali se pravilo določitve sodne pristojnosti za potrošniške pogodbe lahko uporabi za pogodbeni izpolnitveni zahtevek *sui generis*, ki ga posebej ureja zakon, ali za izpolnitveni zahtevek *sui generis*, ki je domneven in kvazipogodben in ki nastane zaradi podjetnikove obljube nagrade in zahteve potrošnika po tej nagradi?“

Prvo vprašanje, pod a

19 S prvim vprašanjem, pod a, predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali, in če da, pod katerimi pogoji, načelo sodelovanja, ki izhaja iz člena 10 ES nacionalno sodišče obvezuje, da ponovno preuči pravnomočno sodno odločbo in da jo razveljavi, če se izkaže, da je v nasprotju s pravom Skupnosti.

20 Glede tega je treba opozoriti na poseben pomen načela pravnomočnosti, tako v pravnem redu Skupnosti kot v nacionalnih pravnih redih. Da bi se zagotovili stabilnost prava in pravnih razmerij in učinkovitost sojenja, je namreč pomembno, da sodnih odločb, ki so postale dokončne po tem, ko so bila izčrpana vsa

razpoložljiva pravna sredstva, ali po tem, ko so se iztekli roki zanje, ni več mogoče izpodbijati (sodba z dne 30. septembra 2003 v zadevi Köbler, C-224/01, Recueil, str. I-10239, točka 38).

21 Torej pravo Skupnosti nacionalnega sodišča ne obvezuje, da ne uporabi nacionalnih postopkovnih pravil, po katerih odločba postane pravnomočna, čeprav bi se s tem lahko odpravila kršitev prava Skupnosti, ki jo povzroči zadevna odločba (glej v tem smislu sodbo z dne 1. junija 1999 v zadevi Eco Swiss, C-126/97, Recueil, str. I-3055, točki 46 in 47).

22 Pri urejanju postopkovnih pravil za pravna sredstva, katerih namen je varstvo pravic, ki za posameznike izhajajo iz neposrednega učinka prava Skupnosti, morajo države članice poskrbeti, da ta pravila niso manj ugodna od tistih, ki se nanašajo na podobne zahtevke notranje narave (načelo ekvivalentnosti), in da niso urejena tako, da bi v praksi onemogočala izvajanje pravic, ki jih priznava pravni red Skupnosti (načelo učinkovitosti) (glej v tem smislu sodbo z dne 16. maja 2000 v zadevi Preston in drugi, C-78/98, Recueil, str. I-3201, točka 31 in navedena sodna praksa). Spoštovanje omejitev pristojnosti držav članic na področju postopkovnih pravil pa glede pritožbenega postopka v sporu o glavni stvari ni bilo sporno.

23 Dodati je treba, da zgoraj navedena sodba Kühne & Heitz, na katero se sklicuje predložitveno sodišče v prvem vprašanju pod a, ne nasprotuje zgoraj navedeni analizi. Ob predpostavki, da je načela, ki so bila razdelana v tej sodbi, mogoče prenesti v okvir, ki se tako kot v postopku v glavni stvari nanaša na pravnomočno sodno odločbo, je treba namreč opozoriti, da ista sodba na podlagi člena 10 ES obveznost zadevnega organa, da ponovno preuči dokončno odločbo, če se zdi, da je bilo z njenim sprejetjem kršeno pravo Skupnosti, med drugim pogojuje s tem, da je navedeni organ po nacionalnem pravu pristojen za razveljavitev te odločbe (glej točki 26 in 28 navedene sodbe). V obravnavanem primeru zadostuje poudariti, da iz predložitvene odločbe izhaja, da zgoraj omenjeni pogoj ni izpolnjen.

24 Upoštevaje navedene ugotovitve, je treba na prvo vprašanje, pod a, odgovoriti, da načelo sodelovanja, ki izhaja iz člena 10 ES, nacionalnega sodišča ne obvezuje, da ne uporabi nacionalnih postopkovnih pravil, zato da bi ponovno preučilo pravnomočno sodno odločbo in jo razveljavilo, če se izkaže, da je v nasprotju s pravom Skupnosti.

Druga vprašanja

25 Upoštevaje odgovor na prvo vprašanje, pod a, in ob tem, da je predložitveno sodišče izrazilo mnenje, da na podlagi nacionalnega prava ne more ponovno preučiti odločbe o pristojnosti Bezirksgericht, ni treba odgovoriti niti na prvo vprašanje, od b do d, niti na drugo vprašanje, od a do d.

Stroški

26 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Načelo sodelovanja, ki izhaja iz člena 10 ES, nacionalnega sodišča ne obvezuje, da ne uporabi nacionalnih postopkovnih pravil, zato da bi ponovno preučilo pravnomočno sodno odločbo in jo razveljavilo, če se izkaže, da je v nasprotju s pravom Skupnosti.

Podpisi